

ÍNDEX

Un punt de vista propi, per Enric Sòria	9
Nota prèvia, per Enric Balaguer	17
Goli Otok: la claveguera en el comunisme i en el capitalisme neoliberal	21
L'escriptura i el cos	27
Les muntanyes parlen: l'Oisme de Perejaume	35
L'home es comprén narrativament... ..	43
<i>Mindfulness</i> i l'espiritualitat del segle XXI	51
Celebritats	59
Torsimanyes de la terra: Ponç Pons i Perejaume	67
El PowerPoint i altres rostres del present virtual	77
Contra Franco... ..	85
L'habitatge mai no habitat	91
Llegir, ens fa millor persones?	99
Contra l'acceleració, l'angoixa i el nihilisme: la ressonància	109
Marges de pedra	117
L'experiència <i>ready-made</i>	123
La indigència, la humilitat i la saviesa	129
Jorge Oteiza i l'esperit basc	135
La vida en cabanyes	141
<i>L'Ecce Homo</i> de Borja	149
La postveritat	153
Espiritualitat i poesia	159
«De l'home mire sempre les mans».....	167

NOTA PRÈVIA

Els vint-i-un textos ací reunits formen un conjunt d'assaigs seriatos que han estat escrits expressament per aquest volum, amb l'excepció d'«Espiritualitat i poesia», un escrit generat en una trobada de poesia. Anomenar-los «Punts de fuga» és una manera d'invocar la distància i la perspectiva que requereix tot exercici de reflexió. De forma molt laxa, els assaigs poden encabir-se en tres grans eixos. Un primer on s'esbossen alguns temes situats en el territori de la reflexió humanista: «Contra Franco...», «Llegir, ens fa millors persones?», «L'escriptura i el cos», «Espiritualitat i poesia», «La indignència, la humilitat i la saviesa», també «Jorge Oteiza i l'esperit basc» o «L'experiència *ready-made*» i «De l'home mire sempre les mans». Són, mal que bé, meditacions i digressions que pasturegen al voltant de la realitat de llibres, d'obres plàstiques, d'idees... Aposten per reclamar l'humanisme: la visió de l'home i de la dona com a agents històrics. Esdevé un clam entre tants missatges apocalíptics i invitacions al nihilisme, entre l'amenaça robòtica i l'encís pel naufragi... «La sensació que la vida està mancada de sentit és una conseqüència —defensava Erich Fromm amb molta raó— de la transformació de l'home en un objecte».

Un segon grup de textos se centra en el comentari d'alguns dels fenòmens del nostre present: «*Mindfulness* i l'espiritualitat del segle XXI», «Celebritats», «El PowerPoint i altres rostres del present virtual», «Goli Otok: la claveguera en el comunisme i en el capitalisme neoliberal», «Con-

tra l'acceleració, l'angoixa i el nihilisme: la ressonància», «L'*Ecce Homo* de Borja», «La indigència, la humilitat i la saviesa» o «La postveritat». Tracten d'abordar alguns aspectes característics del sociopaisatge i del psicopaisatge que ens voreja.

Un tercer bloc està format per tots aquells textos que dediquen atenció a l'espai, bé siga el rural, o el semirural, mirat des d'un angle ecològic: «L'habitatge mai no habitat» o «La vida en cabanyes»; i des d'una visió més emotiva i romàntica «Torsimany de la terra: Ponç Pons i Perejaume» i «Les muntanyes parlen: l'Oïme de Perejaume». Tant el pintor com el poeta són, sens dubte, els autors més destacats d'allò que els anglosaxons anomenen *nature writing*, en la nostra llengua. També s'acosten a l'espai, a les noves maneres de percebre'l i de viure'l, textos com: «Marges de pedra», «Jorge Oteiza i l'esperit basc».

Alguns estudiosos del nostre present —especialment el marxista americà Fredric Jameson— han proclamat que si la modernitat se centrà en el temps, la postmodernitat ho fa en l'espai. Una atenció a l'espai que té moltes cares: des dels negocis immobiliaris a les brutals transformacions del món agrícola, l'atenció al paisatgisme, els nous llocs urbans, els viatges a peu i el senderisme, els GPS... Pot ser un contrapunt a la gran transformació viscuda a finals del segle xx, en què la majoria dels habitants que treballaven el camp deixaren de fer-ho. L'índex de llauradors, a Europa sobretot, no deu passar de l'1 o el 2%, mentre que el 1900 n'eren la majoria. El que per alguns és el canvi més pregon des del Neolític ençà no deixa de ser notícia en els periòdics per diversos motius, a tall d'exemple tenim l'epidèmia de suïcidis que afecta la pagesia en alguns països d'Europa (França, Suïssa...). La caiguda de preus, la incertesa del futur o la dificultat per reciclar-se professionalment provoca un gran malestar en els camperols.

Els textos aplegats en aquest recull no són el resultat de cap programació i tenen, per tant, un caire independent. No obstant això, un halo escumós els connecta. Espere que ho descobreisca el lector. La reflexió ha pogut nàixer a partir de qualsevol esdeveniment d'actualitat o no, i ben sovint, ha niat en la lectura. Han estat molt fecunds alguns poemes, en concret de Joan Margarit, de Francesc Parcerisas, de Nâzim Hikmet que han desencadenat tres dels textos del present volum. Però l'acció poeticopensant s'escampa per tot arreu. La poesia, en essència, és el resultat d'escoltar el món, d'escoltar a l'altre, d'escoltar les paraules... —d'escoltar, en definitiva. El taló d'Aquil·les —en el nostre present on s'accedeix tan ràpidament a la informació— és el sacseig espasmòdic de sons, imatges, gestos... tots alhora. Escoltar, a hores d'ara, esdevé una acció dificultosa.

He preferit ordenar els textos seguint la data d'escriptura i no per afinitats temàtiques. Portant-ho cap aquest cantó espere garantir-ne la diversitat: ara parlem de les celebritats, després del Power-Point, més avant d'art... Posats tots junts, tenen un aire calidoscòpic, de mosaic, però d'un en un, enguuen un viatge —això espere— amb un mínim de profunditat. I no contribuir així al canvi afamat que busca la nostra ment, excitada pels mitjans internàutics. La nostra experiència quotidiana és propensa a la fragmentació, com més va més: mirem la televisió o el Facebook, llegim un periòdic, parlem per telèfon, llegim pàgines d'un llibre, el correu electrònic, fem zàping amb tot... Els més joves fan moltes coses alhora. L'aire del temps convida a un continuat *interrumpus leg*, a fer-nos passavolants de tot: de textos, d'imatges, d'idees, de relats, d'emocions... Cal mirar de canviar-ne el rumb, concentrar-se, mirar a llarga distància i termini, perquè és, sens dubte, l'única manera sòlida de pensar, de crear i de resistir.

ENRIC BALAGUER

ESPIRITUALITAT I POESIA

Moltes vegades m'he sentit amenaçat per unes ideologies deshumanitzades, el punt central de les quals proclama la divinitat de la ciència, com si tot ho pogués resoldre el laboratori, i per la religió institucionalitzada, en el nostre cas l'església de Roma. Aquesta institució vella, dogmàtica, escleròtica llança sobre l'home i sobre l'univers explicacions infantils, mentre ens vol submisos i dependents. La institució defensa que Déu —un déu arcaic— va crear el món en sis dies, ens vigila cada jorn i a cada moment i a la fi de la nostra vida —horror!— ens jutjarà.

Però entre el materialisme filosòfic i la visió dogmàtica que representa aquesta església de Roma, benauradament, hi ha lloc per altres visions de la vida i del món. No només trobem antics corrents de saviesa de la humanitat, sinó que també és possible el treball personal fora d'escoles, sectes i filosofies establertes. En un sentit ampli, podem encabir-ho en el cultiu de l'espiritualitat.

Crec que l'art, siga la música, la pintura o la literatura, obri, la major part dels casos, aquesta porta de l'individu. Una porta que ens condueix a interrogar i a interrogar-nos, a mirar i a mirar-nos, a buscar i a buscar-nos. «La funció de l'artista —escrivia Josep Campbell— rau a organitzar els objectes del món de tal manera que, a través d'ells, puguem experimentar la llum, el fulgor que és la llum de la nostra consciència, que si bé oculta totes les coses, també adequadament contempla-les, les revela» (*En busca de la felicitad*). Per al pintor rus